

Győri László

Források közelében

Hogy eljussak a *Forráshoz*, az *Új Forrással* kell kezdenem, amely – mint tudvalevő – ugyanabban az évben, 1969 tavaszán ugyanúgy *Forrás* címmel indult.

1970-ben azt olvastam a *Népszabadságban*, hogy Tatabánya irodalmárokat szeretne letelepíteni. Komolyan vettem. Elment a levél. Egy nap telefonhoz hívtak, fáradjak be a városi tanács elnökéhez. Elképedtem, de sejtettem, honnan fúj a szél. Az elnök meg egy ismeretlen asszony fogadott.

Így kerültem abba a bányászvárosba, amely jóval közelebb volt Budapesthez, és amelynek volt egy frissen alapított irodalmi folyóirata: a *Forrás*.

A megyei könyvtár könyvtárosa lettem, és beépültem a *Forrás*, Payer István főszerkesztő és Sárándi József mindenes közelségébe. Hogy vele egy időben Kecskeméten is indult egy azonos című irodalmi folyóirat, a tatabányainak meg kellett változtatnia a nevét, *Új Forrás* lett belőle. Két folyóirat, amely azóta is él, az egyik az Alföldön, a másik Dunántúlon. Az egyik is ötven, a másik is ötven esztendeje. Súlyos idők. Megjeleni bennük máris némi súlyt ad költőnek, írónak, kritikusnak, irodalomtudósnek, szociológusnak, festőnek, szobrásznak, bárminemű alkotónak.

Mint helyi embert, előzékenyen, szívesen fogadott az *Új Forrás*, de figyeltem a másikat is, láttam, hogy a *Forrás* talán az én helyem is, küldözgettem hát a verseket, és amint szokott, vagy közöltek, vagy elálltak tőle. Nem vetek számadást, van ugyan némi leltáram a közlésekről, de teljesen mindegy: a *Forrás* racionálisan fogadott, elfogulatlanul: jó vers, rossz vers, és mindig elfogadtam az ítéletét, én is tudtam, kénytelen-kelletlen, hogy igaza van. Lassan haladtam, fokról fokra, és talán mindig előre, ha ugyan van értelme egyáltalán a haladásnak.

A *Forrás* meg az *Új Forrás* – már nevéből fogva is – testvérének tekintette egymást, amelyhez főleg az *Új Forrás* ragaszkodott, már csak azért is, mert Payer István, a főszerkesztő ottani származék volt, tüskehajú, kis nyakas hajósi sváb. A kisebbik testvér, az *Új Forrás* igyekezett a nagyobbik nyomában haladni. Milyen két különböző város folyóirata volt! Kecskemét a polgár város, Tatabánya a szedett-vedett, összetakolt, igyekvő, új megyeszékhely elfogulatlanságaival, múltnélküliségeivel. Ahol éppen emiatt élni is lehetett. Payer István, a francia szakot végzett tanár, tisztviselő nem felejtette el szülőföldjét, nem felejtette el, az a messzi lap is *Forrás*, mi is *Forrás*, még ha *Új* is, igyekezett súrlódni hozzá. Valamikor a hetvenes évek végén néhány emberrel ellátogatott a *Forrás* szerkesztőségébe, aminek az lett a vége, hogy valami csárdában ebédeltünk, természetesen birkapörköltet, amit én életemben először ettem. Csodák csodájára ízlett. Zám Tibornál végződött a találkozó. Egy elhagyatott pusztai iskolában élt a fele-

ségével. Sajnos nincs róla feljegyzésem. Vajon miről beszélgettünk? Mindenesetre különös, szép, otthonos emlék.

Payer István fontosnak tartotta ezt a találkozót egy másik irodalmi folyóirattal, de a látogatásnak nem lett semmi kézzelfogható következménye; azt hiszem, a két szerkesztőség nem tudott egymással mit kezdeni, egy Duna–Tisza közti egy bányász-, egy ipari város küldetésével.

És múltak az évek. Elhagytam Tatabányát, Pestre, Kőbányára költöztem, bányáról bányára. Írtam, amit írtam, verset, s jó idő múltán egyebet is. Hálás vagyok, hogy elfogadták. Hogy a *Forrás* a maga ötven esztendejével mit jelent, az az irodalomtörténészek dolga. Ha ugyan csak az övék, mert folyamatosan szociográfiai lap is volt, a főszerkesztő, Hatvani Dániel mindig szorgalmazta a társadalom felmérését. Ehhez tartozott például Balázs József Koportosának egyvégtében való megjelentetése is, amely a folyóirat terjedelmét kifeszítette, szokatlan volt, hogy egy regényt egy szám teljes terjedelmében közöljön. Igaza volt a *Forrás*nak, érdemes volt elvállalnia, a cigány tárgyú regény híre gyorsan elterjedt, Balázs Józsefet elindította írói pályáján, a mű hamarosan könyv alakjában is megjelent, felfigyelt rá a közvélemény.

Mint fiatal költő mit láttam a *Forrás*ban? Új terepet, új lehetőséget a megjelenésre. Akkoriban elég kicsi volt a paletta, két nagy folyóirat uralta a világot: a *Kortárs* meg az *Új Írás*, amelyek afféle elsődleges, központi fórumok voltak. Milyen nagy dolog volt, hogy 1964-ben, huszonnégy éves koromban egy versemet közölt az *Új Írás*! Úgy érezte az ember: ha már az *Új Írás* befogadja, költővé van avatva. A fővároson kívül is mozogtak lapok. Milyen furcsa, hogy pestiekre meg vidékiekre osztottuk őket; milyen másképp volt ez a világ más országaiban, a vidékiség a boldogabb országokban senkinek nem jutott eszébe, ahogy Németországra, Franciaországra, az Egyesült Államokra gondolok, ahol természetszerűen oszlanak el az erők. A vidék hungarikum, szinte egyedülálló szó a nyelvek világában. A történelem az hozta magával, hogy az *Alföld*, a *Tiszatáj*, a *Jelenkor*, a *Palócföld*, az *Életünk* egyik ismérve az volt, hogy a szóhasználat vidékieknek hívta őket. Kaposváron is hol haldokolt, hol újra meg újra éledt egy: a Somogy. Igazából csak evickélt. És ezeknek a folyóiratoknak egy része már címével is a vidékiséget sugalmazta: *Alföld*, *Tiszatáj*, *Palócföld*. Igaz, mára már megszoktuk ezeket a címeteket, fölösleges is volna levedleni őket.

Aki írt, annak mind-mind a terjeszkedésre volt jó, én is küldtem a verseimet bárhová, csak fölmutassam magam, emiatt csaptam le én is a *Forrás*ra. Ráadásul Pintér Lajossal még egyetemista korában összefutottam, persze, hogy ezen a szálon elindultam Kecskemétre. Még egy ráadás: Kiss Benedek, a barát egyik otthona lett Kecskemét, s én is természetszerűleg kapcsolódtam hozzá, küldözgettem a verseimet, de Kecskemétre sohasem utaztam el, én minden szerkesztőséggel csak leveleztem, azt is kurtán: „Küldök néhány verset...”, s vagy közölték, vagy nem.

1989 után az irodalmi folyóiratok helyzete is megváltozott, széles rendeket vágott köztük a gazdaság, javarészt már nem a politika, hanem az anyagi javak: ha nem jutott pénz, elsüllyedtek, ha ügyes volt a szerkesztőség, megmaradtak. És a korosak, a *Kortárs*, az *Alföld*, a *Tiszatáj*, a *Jelenkor*, a *Forrás* biztos lábakon állt, és áll ma is. Ha biztosan. Hogy mennyire, arról bizonyára mesélhetnének a

főszerkesztők. A *Forrás* ötven éve. Páratlan, ha jól meggondoljuk, miközben benünket is elért a világháló, s nagyon sok lapra már nem lehet azt mondani, hogy *lap*, mert nem papíron élnek, interneten, számítógépen, képernyőn (monitoron!); a fiatalok a vakvilágba indulnak el, ember legyen a talpán, ha rá akar találni egy internetes fórumra, csak akkor szerez róla tudomást, ha fölhívják rá a figyelmét. A kézzelfoghatóság – kivált az idősebbeknek – még ma is nagyon fontos. Érdekes: ami papíron jelenik meg, azt egy szervezet, a MASZRE (nem mindegy, minek a rövidítése?) számon tartja, bizonyos kulcs szerint fizet is érte valamennyit, ami viszont csak az internetre kerül föl, azért már nem fizet, pedig kis pénz is jó pénz.

Lehet, hogy a papírral nincs igazunk, eldönti az idő. Könyves könyvtár van, internetes nincs. Keress az interneten, mit képzelsz, mire jó? És ha összedől a rendszer? Belátom, valószínűleg öregek kérdések: az internet avantgárd, előttünk jár. Éppen a *Forrás* ötvenedik születésnapján érdemes rajta elgondolkodni. Ötven esztendő: mennyi papír, hány meg hány oldal a könyvtárak polcain. Ha ugyan ott vannak még. Milyen szomorú, hogy egy nagy pesti kerület, Kőbánya könyvtárából eltűntek a *Forrás* évfolyamai is; irodalmi folyóiratokat nem járat, a régi évfolyamokat száműzték, így kell újra meg újra botra támaszkodva helytállnia a ötvenéves *Forrás* Úrnak.

Forrás Urat Isten éltesse születése napján!